

Αντιγόνη του Σοφοκλή από την Ομάδα Σημείο Μηδέν σε σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου

Όλγα Μοσχοχωρίτου,

28 Σεπτεμβρίου, 2023

Στις 14 Σεπτεμβρίου, στο Θέατρο Πέτρας στην Πετρούπολη παρακολουθήσαμε την τελευταία παράσταση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή, από την Ομάδα Σημείο Μηδέν και σκηνοθέτη τον Σάββα Στρούμπο. Το ταξίδι αυτής της σημαντικής και ήδη βραβευμένης παράστασης από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών, έχει ξεκινήσει από το 2019 εντός και εκτός συνόρων και είναι το αποτέλεσμα πολύμηνου εργαστηρίου πάνω στην αρχαία τραγωδία, που ξεκίνησε τον Οκτώβρη του 2018.

Η δε μετάφραση του Δημήτρη Δημητριάδη δημιουργήθηκε ειδικά για τους σκοπούς και την σκηνοθετική άποψη και όψη, αυτής.

Ο χώρος στα νταμάρια της Πετρούπολης έχει συνδεθεί με τις πρωτοποριακές παραστάσεις που είχαμε παρακολουθήσει εκεί στα μέσα της δεκαετίας του '80, στο πλαίσιο της «Αθήνας Πολιτιστικής Πρωτεύουσας», μιας εμπνευσμένης πρωτοβουλίας τότε της Μελίνας Μερκούρη. Εκεί πρωτοήρθαμε σε επαφή με τις πρώτες ρωγμές των κατεστημένων αντιλήψεων αντιμετώπισης του αρχαίου δράματος που, παρότι όχι πάντα επιτυχημένες, άνοιξαν τη συζήτηση για τη σύγχρονη πρόσληψη του Αρχαίου Δράματος με όρους όμως σοβαρότητας και γνώσης, σεβασμού και καλλιτεχνικής αρτιότητας.

Εμβληματική μορφή στο χώρο της σκηνοθεσίας του Αρχαίου Δράματος είναι ως γνωστόν ο Θόδωρος Τερζόπουλος, που όχι μόνο έφτιαξε «Σχολή», αλλά τροφοδότησε το θεατρό μας με άξιους καλλιτέχνες, συνεχιστές της «Διονυσιακής Μεθόδου» Υποκριτικής του.

Ένα θέατρο πολιτικό και τελετουργικό μαζί, που καταργεί σύνορα και γλώσσες, ένα θέατρο «διαπολιτισμικό» γιατί μιλά «οντολογικά» στη σκέψη και την καρδιά των καλλιτεχνών αλλά και των θεατών.

Ένα θέατρο που δοκιμάστηκε το 1986 με τις «Βάκχες» του, με κυρίαρχο στοιχείο τη σωματικότητα που κατατείνει στη σιωπή.

Άξιος λοιπόν συνεχιστής αυτής της παράδοσης που πλέον τυγχάνει παγκόσμιας αναγνώρισης, είναι ο Σάββας ο Στρούμπος, που με αυτά τα εργαλεία της σωματικότητας, του εσωτερικού ρυθμού, του χειροποίητου αισθήματος και της σιωπής μπροστά στο ανείπωτο, προσέγγισε την «Αντιγόνη» δίνοντας την δική του εκδοχή στον τρόπο κατανόησης και πρόσληψης μιας τραγωδίας που έχει δίνει δέκτης πολλαπλών αναγνώσεων παγκοσμίως.

Η κόρη του Οιδίποδα έχει εμφανισθεί στη σκηνή ως φεμινίστρια, μαχόμενη γυναίκα, αντιεξουσιάστρια, υπέρμαχος του φυσικού δικαίου ή και συντηρητική και οπισθοδρομική περσόνα που αρνείται τον κοινωνικό νόμο δεχόμενη μόνο τα κληρονομημένα ήθη και έθιμα.

Τί είναι τελικά η Αντιγόνη κατά την προσέγγιση του Σάββα Στρούμπου;

Είναι ένα πρόσωπο που δέχεται να οδηγηθεί στο θάνατο γιατί υπερασπίζεται τη ζωή στην ολότητά της. Αυτό μοιάζει να μας λέει ο σκηνοθέτης που πολύ εύστοχα γράφει:

«Λέγοντας αυτά, οδηγούμαστε στον οντολογικό πυρήνα της τραγωδίας. Το σημείο που η τραγωδία υπερβαίνει όλα τα στεγανά του πολιτικού/κριτικού θεάτρου και ανάγεται στη μεγάλη τέχνη που ερευνά το Ανθρώπινο μέσα στον Άνθρωπο, σε όλο του το φάσμα από το ζώδες ως το θεϊκό, μέσα από όλη την πολλαπλότητα των παθών και με όλη την υπερβατική δύναμη του δέους. Το τραγικά αγωνιώδες ερώτημα τίθεται ανελέητα: Προς τι ο άνθρωπος;

Το οντολογικό στοιχείο στην τραγωδία συνδέεται με το ζήτημα του Μύθου. Οι τραγικοί επιστρέφουν πίσω και μέσα, στο σκοτάδι του ανθρώπινου όντος, στις πιο απόκρυφες πλευρές της ύπαρξης κι εκεί μελετάνε όλες τις στιβάδες της έκστασης, της μανίας, του πάθους,

διδύουν στο βάθος της ανθρώπινης δομής κι αφήνουν τον πυρήνα της να εκραγεί.

Η επίγνωση αυτή υπήρξε για μας πηγή μεγάλης έμπνευσης. Θελήσαμε να συνδεθούμε με τη φωνή, το σώμα και το πνεύμα μας με το πάθος και το δέος των τραγικών προσώπων και μέσα από εκεί να αντιμετωπίσουμε τα φλέγοντα ζητήματα για τα οποία ζουν, μάχονται και πεθαίνουν οι τραγικοί ήρωες και ηρωίδες».

Πράγματι η Αντιγόνη του Στρούμπου μας οδηγεί στις αρχετυπικές ανάγκες του ανθρώπινου είδους. Ταυτόχρονα αντιδρά στη θανατοπολιτική του Κρέοντα (ο οποίος θεωρεί πως αν δεν «σκοτώσουμε τους νεκρούς» δεν τους νικήσαμε), με βάση την οποία το νεκρό σώμα του Πολυνείκη δεν θα βρει τόπο να ταφεί. Κι αυτή είναι μια καθαρά πολιτική στάση.

Το βασικό όμως είναι ότι όλα τα παραπάνω δεν αποτελούν απλώς θεωρίες.

Τα είδαμε «να συμβαίνουν» επί σκηνής.

Με ένα θίασο τόσο ασκημένο ερμηνευτικά, υποκριτικά, σωματικά που γινόταν ο ίδιος ένα επαρκές μουσικό όργανο.

Δεν θα ήταν υπερβολικό να πω ότι η «Αντιγόνη» της Εβελιν Ασουάντ παίρνει τη θέση της στις σημαντικότερες ερμηνείες αυτού του ρόλου που έχω παρακολουθήσει τα τριάντα τελευταία χρόνια.

Και ναι, μπορεί να συγκριθεί μόνο με την αίσθηση που μου είχε προσφέρει η Αντιγόνη της Αμαλίας Μουτούση σε σκηνοθεσία του Λευτέρη Βογιατζή το μακρινό 2006, παρότι πρόκειται για παραστάσεις εντελώς διαφορετικής αισθητικής.